Lieta Nr.A42288806
AA43-0618-08/3

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2008.gada 30.maijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente S.Gintere,
tiesneši M.Osmane, E.Puriņš

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pamatojoties uz *A.Č.* pieteikumu par Veselības ministrijas faktisko rīcību un morālā kaitējuma atlīdzināšanu, sakarā ar *A.Č.* apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2007.gada 10.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2005.gada 21.augustā *A.Č.* nosūtīja vēstuli Veselības statistikas un medicīnas tehnoloģiju valsts aģentūrai (turpmāk – Aģentūra) ar lūgumu sniegt informāciju par *A.Č.* interesējošajiem jautājumiem.

[2] 2005.gada 29.septembrī *A.Č.* iesniedza sūdzību Veselības ministrijai, kurā lūdza: 1) uzlikt par pienākumu Aģentūrai nekavējoties sniegt atbildi uz 2005.gada 21.augusta iesniegumu; 2) atlīdzināt morālo kaitējumu, kas nodarīts ar Aģentūras prettiesisko rīcību, 400 Ls apmērā.

[3] 2005.gada 19.oktobrī Aģentūra nosūtīja *A.Č.* vēstuli Nr.1020 (turpmāk – Aģentūras atbilde), kurā norādīja, ka Aģentūra sniedz atbildi par tās kompetencē esošiem jautājumiem. Proti, Ārstniecības iestāžu reģistrā ir reģistrēta Grīvas cietuma medicīniskā daļa, kura ar struktūrvienībām - internista kabinets un psihiatra kabinets – ir pieteikta atbilstības novērtēšanas veikšanai sakaņā ar Ministru kabineta 2002.gada 18.februāra noteikumiem „Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām". Iesniegto dokumentu auditā neatbilstības minētajām prasībām nav konstatētas, Aģentūras rīcībā nav informācijas, ka internās medicīnas speciālists (internists) nav tiesīgs veikt plaušu tuberkulozes ārstēšanu ambulatoros apstākļos.

[4] Veselības ministrija 2005.gada 22.decembrī nosūtīja *A.Č.* vēstuli Nr.V-01-20fiz-14/1718 (turpmāk – Ministrijas lēmums), kurā norādīja, ka Aģentūra atbildi uz iesniegumu sniedza 2005.gada 19.oktobrī, kā arī Aģentūra atbildēja uz *A.Č.* 2005.gada 11.maija un 26.augusta

iesniegumiem, sniedzot lūgto informāciju, tādējādi nepamatots ir prasījums par zaudējumu atlīdzināšanu.

[5] 2005.gada 2.decembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts *A.Č.* pieteikums ar lūgumiem tiesai: 1) uzlikt par pienākumu Veselības ministrijai pieņemt un paziņot savu lēmumu par zaudējuma atlīdzinājumu, kas nodarīts ar Aģentūras prettiesisku faktisko rīcību, nosakot konkrētu termiņu lēmuma pieņemšanai un paziņošanai; 2) novērtēt 2005.gada 29.septembra sūdzību daļā par morālo kaitējumu, nosakot pienākumu segt zaudējumu 400 Ls apmērā; 3) piespriest atlīdzinājumu par morālo kaitējumu, kas nodarīts ar Veselības ministrijas bezdarbību, kas izpaudās kā lēmuma nepaziņošanu likumā noteiktajā termiņā, nosakot morālā kaitējuma atlīdzību 240 Ls apmērā.

Pieteicējs norāda, ka Aģentūras atbildi saņēmis 2005.gada 4.novembrī. Par zaudējuma atlīdzinājumu atbilde nav saņemta. Līdz ar to Veselības ministrija ir pieļāvusi bezdarbību, kuras rezultātā ir radies tiesisko interešu aizskārums. Aizskārums ir būtisks, jo ir pārkāpts Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 104.pants un 92.pants.

[5.1] 2006.gada 13.janvāra pieteikuma papildinājumos *A.Č.* norādīja, ja Ministrijas lēmums ir vērtējams kā administratīvais akts, tad lūdz tiesu izskatīt sekojošus prasījumus: 1) atcelt Ministrijas lēmumu un uzdot Veselības ministrijai izdot labvēlīgu administratīvo aktu, nosakot tā saturu un izdošanas termiņu; 2) piespriest atlīdzinājumu par morālo kaitējumu 400 Ls apmērā, kas nodarīts ar Aģentūras prettiesisku faktisko rīcību, kura izpaužas kā atbildes nesniegšana likumā noteiktajā termiņā; 3) piespriest atlīdzinājumu par morālo kaitējumu 240 Ls apmērā, kas nodarīts ar Veselības ministrijas prettiesisku faktisko rīcību, kura izpaužas kā lēmuma pieņemšanas termiņa neievērošana.

[6] 2006.gada 24.janvārī Veselības ministrija rakstveida paskaidrojumos Administratīvajai rajona tiesai neatzina pieteicēja prasījumus un norādīja, ka Veselības ministrija nodrošināja, lai Aģentūra sniedz atbildi. Veselības ministrija ir sniegusi arī atbildi par zaudējuma atlīdzinājumu. Tā kā Veselības ministrija pieņēma lēmumu par iesniegumu par zaudējuma atlīdzinājumu, pieteicējam tiesā ir jāpārsūdz Minstrijas lēmums. Veselības ministrija atzina, ka, sniedzot pieteicējam atbildi, tā ir nokavējusi likumā noteikto termiņu. Dotais pārkāpums nav atzīstams par smagu un nav radījis pieteicējam kaitējumu, jo ar savām darbībām atbildētāja nodrošināja atbildes sniegšanu par pieteicēju interesējošajiem jautājumiem.

[7] Ar Administratīvās rajona tiesas 2007.gada 10.janvāra spriedumu daļēji apmierināts *A.Č.* pieteikums. Tiesa: 1) atzina par prettiesisku Aģentūras faktisko rīcību, kas izpaudās kā savlaicīga atbildes nesniegšana uz *A.Č.* 2005.gada 26.augusta vēstuli; 2) noraidīja *A.Č.* pieteikumu daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru tiktu noteikts morālā

kaitējuma atlīdzinājums 400 Ls apmērā par Aģentūras faktsko rīcību un 240 Ls par Veselības ministrijas pieļauto termiņa nokavējumu administratīvā akta izdošanai.

Tiesas spriedumā norādīti turpmāk minētie motīvi.

[7.1] Izvērtējot prasījumu par Ministrijas lēmuma atcelšanu, tiesa konstatēja, ka Veselības ministrija doto dokumentu ir noformējusi kā atbildes vēstuli. Minēto faktu apstiprina tas, ka lēmums nesatur būtiskas administratīvā akta sastāvdaļas: 1) rezolutīvo daļu, kurā tiek norādīts adresātam uzliktais tiesiskais pienākums vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības, 2) norāde, ka administratīvo aktu var pārsūdzēt tiesā.

Veselības ministrija paskaidrojumos tiesai nav paudusi konkrētu pozīciju par to, vai vēstule ir vērtējama kā administratīvais akts. Atbildētāja norādīja, ka tā ir sniegusi atbildi, gan ka pieņēmusi lēmumu attiecībā uz iesniegumu par zaudējuma atlīdzināšanu, un ka pieteicējam tiesā būtu jāpārsūdz Veselības ministrijas vēstule.

[7.2] Tiesa konstatēja, ka Ministrijas lēmums ir vēstule, jo tajā nav norādītas konkrētas tiesiskās sekas (tiesību noraidīšana), bet tikai vispārīgi izteikts viedoklis. Pieteicējs ir lūdzis administratīva akta izdošanu un iestādei bija pienākums izvērtēt šo lūgumu pēc būtības un izdot administratīvu aktu. Ņemot vērā, ka pieteicējs ir lūdzis izskatīt prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru tiktu apmierināts pieteicēja prasījums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu par Aģentūras faktisko rīcību, tad tiesai ir jāvērtē tieši šāds prasījums.

[7.3] Atzīstot, ka Veselības ministrija nav izdevusi administratīvo aktu par kaitējuma atlīdzību, ir konstatējams, ka prasījumam par Aģentūras nodarītā kaitējuma atlīdzību nav ievērota pirmstiesas iztiesāšanas kārtība. Līdz ar to formāli prasījums ir jāatstāj bez izskatīšanas, pamatojoties ar Administratīvā procesa likuma 278.panta 1.punktu.

Ņemot vērā, ka administratīvais process ir jāveic, ievērojot privātpersonas tiesību ievērošanas principu, tiesa uzskata, ka nav lietderīgi, konkrētajā gadījumā nododot lietu atkārtoti iestādei skatīšanai, jo tas ievērojami aizkavēs procesu kopumā. Šāds apsvērums izriet no tā, ka pieteicējs ir izdarījis no savas puses visas darbības, lai ievēroto pirmstiesas iztiesāšanas kārtību, un tikai iestādes darbība, neizdodot administratīvo aktu, nav ļāvusi sasniegt likuma prasību izpildi.

Tā kā iestāde ir paudusi savu negatīvo viedokli par prasījuma apmierināšanu, nav pamats uzskatīt, ka lietas nodošana atkārtotai izskatīšanai dotu iespēju pieteicējam iegūt labvēlīgu administratīvo aktu.

Konkrētajā lietā ir zināmi faktiskie apstākļi, kas saistīti ar Aģentūras rīcību, un par tiem nav strīds, līdz ar to tiesas ieskatā ir pamatoti izskatīt pēc būtības prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru tiktu atlīdzināts Aģentūras nodarītais kaitējums.

[7.4] Ar lietas materiāliem konstatēti turpmāk minētie fakti:

1) pieteicējs 2005.gada 21.augustā ir nosūtījis vēstuli Aģentūrai. Vēstule saņemta 2005.gada 26.augustā un iereģistrēta ar numuru Nr.1476;

2) 2005.gada 19.okktobrī Aģentūra sniegusi atbildes vēstuli Nr.1020, kas nosūtīta pēc tam, kad pieteicējs bija sūdzējies Veselības ministrijai par tās pārraudzībā esošās Aģentūras faktisko rīcību.

[7.5] Saskaņā ar likuma „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" 8.panta pirmās daļas 2.punktu atbilde sniedzama 15 dienu laikā, savukārt 3.punkts nosaka, ka atbilde ir jāsniedz 30 dienu laikā, ja iesnieguma, sūdzības vai priekšlikuma izskatīšanai ir nepieciešama papildus pārbaude vai jāpieprasa papildus ziņas; šādos gadījumos par papildus pārbaudi jāpaziņo iesniedzējam.

Aģentūras vēstulē nav norādīts, ka ir izprasīti papildus dokumenti, vai informācija. No lietas materiāliem var secināt, ka Aģentūra nav informējusi pieteicēju par to, ka atbildes sniegšanai ir nepieciešams vairāk nekā 15 dienas. Līdz ar to tiesa konstatēja, ka pieteicējs pamatoti ir norādījis, ka Aģentūra ir nokavējusi termiņu atbildes sniegšanai.

Tiesa atzina, ka Aģentūras rīcība, nesniedzot atbildi likumā paredzētajā termiņā, ir atzīstama par prettiesisku faktisko rīcību.

[7.6] Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.pantu, morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir fiziskas personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likuma aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

Tiesa norādīja, ka nav pamatots pieteicēja viedoklis, ka morālā kaitējuma piedziņai pietiek vienīgi ar faktu, ka Aģentūra ir nokavējusi termiņu. Lietā nav pierādījumi, kas liecinātu, ka pieteicējam ir bijušas fiziskas ciešanas. Fiziskas ciešanas rodas no ķermeņa fiziska aizskāruma, vai no tādiem pārdzīvojumiem, kas tik ļoti aizskar personu, ka rada tai ciešanas fiziskā līmenī. Termiņa nokavējums pats par sevi nerada ķermeņa fizisku aizskārumu. Pieteicējs nav pamatojis, kādā veidā termiņa kavējums tam varētu radīt tādus morālus pārdzīvojumus, kas būtu pielīdzināmi fiziskām ciešanām. Izteiktie argumenti par uzticību valstij zaudēšanu tiesas ieskatā nevar tikt atzīt par vērā ņemamiem.

[7.7] Pieteicējs ir norādījis, ka Administratīvā procesa likuma 49.panta trešā daļā ir noteikts, ka termiņa neievērošana pati par sevi uzskatāma par morālo kaitējumu, līdz ar to likumdevējs ir paredzējis morālā kaitējuma atlīdzību. Tiesa noraidīja doto argumentu kā nepamatotu un norādīja, ka termiņa kavējuma gadījums apliecina, ka ir konstatējami divi no četriem zaudējumu atlīdzinājuma prasījuma nosacījumiem,- iestādes darbība (bezdarbība) un vaina. Līdz ar to personai nav atsevišķi jāpierāda, ka kavējums ir bijis prettiesisks. Vienlaicīgi tas neatbrīvo pieteicēju no pienākuma pierādīt zaudējumu un/vai morālā kaitējuma esamību (fiziskas personas ciešanas) un cēloņsakarību.

Ņemot vērā, ka lietā nav pierādījumi, kas ļautu konstatēt, ka ir nodarīts būtisks interešu aizskārums un pieteicējam ir nodarītas fiziskas ciešanas, tiesai nav pamata apmierināt prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, kas paredzētu fizisko ciešanu kompensāciju par Aģentūras faktisko rīcību, nesniedzot atbildi likumā noteiktajā termiņā.

[7.8] Pieteicējs ir lūdzis arī morālā kaitējuma atlīdzību par to, ka Veselības ministrija nav savlaicīgi izskatījusi sūdzību par morālā kaitējuma atlīdzību.

Administratīvā akta izdošanas termiņš ir nokavēts, jo administratīvais akts vēl joprojām nav izdots. Termiņa kavējums ir atzīstams par procesuālu pārkāpumu. Dotā procesuāls pārkāpuma novēršanu regulē Administratīvā procesa likuma 64.pants.

[7.9] Ņemot vērā, ka tiesa ir konstatējusi, ka pieteicēja prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, kas nodarīta ar Aģentūras faktisko rīcību, nav apmierināms, tad nav būtiskas nozīmes procesuālam pārkāpuma, kas izdarīti šāda prasījuma izskatīšanas laikā.

Tiesa atzina, ka pats par sevi dotais procesuālais pārkāpums nav atzīstams par tik būtisku, ka tas radītu faktiskas sekas, kas izpaudušās pieteicēja personas aizskaršanā tādā mērā, ka dotās ciešanas ir pielīdzināmas fiziskām ciešanām. Pieteicēja subjektīvais viedoklis par ciešanām nesaista tiesu, jo vērtējums par ciešanu apjomu ir izdarāms, ievērojot līdzšinējo tiesas praksi un vadoties no tiesiskās apziņas (dzīves pieredzes), kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

[7.10] Tiesa atzīst, ka Pieteicējs ir pamatoti norādījis uz nepilnībām, gan Aģentūras, gan Veselības ministrijas rīcība, tomēr dotie pārkāpumi nav atzīstami par būtiskiem un nevarēja radīt pieteicējam fiziskas ciešanas. Līdz ar to tiesa secināja, ka prasījumi par morālās kompensācijas piedziņu nav pamatoti.

[8] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu *A.Č.* iesniedza apelācijas sūdzību par spriedumu daļā, ar kuru noraidīti pieteicēja prasījumi. Apelācijas sūdzībā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[8.1] 2005.gada 29.septembra sūdzībā Veselības ministrijai tika norādīts, ka pieteicējam nepieciešama Aģentūras atbilde kā pierādījums krimināllietā, kas Augstākajā tiesā tiks izskatīta 2005.gada 1.novembrī un tiks lemts par soda mērā noteikšanu pieteicējam. Tādējādi morālās ciešanas, kas tika nodarītas, ir radījušas pieteicējam goda un cieņas aizskārumu.

[8.2] Nepamatots ir tiesas secinājums, ka pieteicējam ir pienākums pierādīt morālā kaitējuma esamību. Pieteicējs norāda, ja iestādes rīcība atzīta par prettiesisku, tad, saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.panta trešo daļu, ir pierādīta arī morālā kaitējuma esamība. Tiesa nepamatoti neraidījusi pieteicēja argumentu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, kas pamatots ar Administratīvā procesa likuma 49.panta trešo daļu. Pieteicējs uzskata, ka gramatiski tulkojot minēto normu, nepārprotami ir secināms, ka likumdevējs ir paredzējis morālā kaitējuma atlīdzināšanas tiesību cietušajam tieši par noteiktā termiņa neievērošanu.

[8.3] Tikušas aizskartas pieteicēja pamattiesības, kas noteiktas Satversmes 104.pantā.

Pieteicējs norāda, ka no Aģentūras atbildes izriet, ka Grīvas cietumā nav specializētas tuberkulozes nodaļas, kurā notiesātie var turpināt ārtsēšanos. Tādējādi iepriekš minētā vēstule pierādītu, ka, atrodoties ieslodzījumā, pieteicējs nevar saņemt pilnvērtīgu ārstēšanos. Savukārt tas ir būtisks apstāklis, ko tiesa ņem vērā, iztiesājot krimināllietu un nosakot soda apmēru. Saskaņā ar Kriminālprocesa likumu uz šiem apstākļiem ir jānorāda un jāpamato tiesājamajam, konkrētajā gadījumā pieteicējam. Tādējādi, nesaņemot savlaicīgi Aģentūras atbildi, pieteicējs nevarēja pilnībā realizēt savas tiesības uz aizstāvību, kā rezultātā pieteicējam tika piespriesta brīvības atņemšana uz 14 gadiem. Pieteicējs uzskata, ka konkrētais aizskārums ir smags. Tādējādi ir ietājušies Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmajā daļā noteiktie nosacījumi morālā kaitējuma atlīdzinājuma noteikšanai.

[8.4] Pieteicējs uzskata, ka tiesai jāņem vērā pieteicēja subjektīvais viedoklis par ciešanām, jo no tā var secināt par aizskāruma smagumu un morālo pārdzīvojumu.

[8.5] Pieteicējs uzskata, ka tiesas spriedums nav loģisks un taisnīgs. Tiesa atzina Aģentūras rīcību par prettiesisku, bet noraidīja pieteikumu daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu. Tiesiskā valstī prettiesiska rīcība aizliegta ar likumu. Tiesību pārkāpums rada cietušajam kaitējumu, kuru saskaņā ar taisnības principiem vainīgajam ir jāatlīdzina. Tādējādi, atzīstot Aģentūras rīcību par prettiesisku, loģiski būtu apmierināt pieteicēja pieteikumu daļā par kaitējuma atlīdzinājumu.

Tiesa nav spriedusi par Veselības ministrijas faktisko rīcību, nav norādījusi, vai Veselības ministrijas rīcība ir vērtējama kā tiesiska vai prettiesiska. Pieteicējs norāda, ka tikai atzīstot Veselības ministrijas rīcību par tiesisku var noraidīt pilnībā pieteicēja pieteikumu par kaitējuma atlīdzinājumu, jo saskaņā ar loģiku un taisnības principu tikai tiesiska rīcība nevar radīt kaitējumu.

[9] Apelācijas sūdzībā *A.Č.* ir izteicis lūgumu izskatīt lietu rakstveida procesā.

Tā kā lietā esošie dokumenti ir pietiekami, Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 114.panta pirmo daļu, atzina, ka lietu var izskatīt rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās.

Pieteicējs pārsūdzēja pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru noraidīts pieteicēja prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, proti, par morālā kaitējuma atlīdzību 400 Ls apmērā par Aģentūras faktisko

rīcību un 240 Ls apmērā par Veselības ministrijas pieļauto termiņa kavējumu administratīvā akta izdošanai. Spriedums daļā, ar kuru atzīta par prettiesisku Aģentūras rīcība par savlaicīgu atbildes nesniegšanu *A.Č.*, ir stājies spēkā. Līdz ar to apgabaltiesa izskatīja *A.Č.* pieteikumu daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

[11] Pārbaudījusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība ir daļēji pamatota un pieteikums daļēji apmierināms.

[12] Ievērojot Satversmes 104.pantu, kas noteic ikvienas personas tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības, likuma „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" *(zaudēja spēku no 2008.gada 1.janvāra)* 1., 2., 7.pantu un 8.panta pirmās daļas 2. un 3.punktu, personai ir tiesības saņemt no iestādes atbildi pēc būtības, un iestādei ir pienākums šādu atbildi rakstveidā sagatavot un sniegt likumā noteiktos termiņos. Tā kā Aģentūra likumā noteiktā termiņā pieteicējam atbildi rakstveidā nebija sniegusi, šāda Aģentūras rīcība bija prettiesiska, ko konkrētajā lietā atzina Administratīvā rajona tiesa *(skat. apgabaltiesas sprieduma [7.5] punktu)*.

[13] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņiem nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Tiesu praksē morālais kaitējums tiek saprasts kā naudas izteiksmē nosakāmas subjektīvās ciešanas, kuru iemesls ir prettiesisks cietušā tiesību vai tiesisko interešu aizskārums.

Administratīvā rajona tiesa pamatoti norādīja, ka pieteicēja prasījums izvērtējams saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu aprēķināšanas un atlīdzināšanas likuma *(stājās spēkā 2005.gada 1.jūlijā)* normām, tostarp 9.pantu, kas noteic, ka morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir fiziskas personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likuma aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

Ņemot vērā Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu aprēķināšanas un atlīdzināšanas likuma 9.pantu, 11.panta trešo daļu (noteic, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats ir uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums), 14.pantu (reglamentē personiskā un morālā kaitējuma noteikšanas nosacījumus) un Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 17.janvāra spriedumā lietā Nr.SKA-8 atzīto, morālā kaitējuma atlīdzinājuma piešķiršanai nepieciešams konstatēt: 1) vai ir bijis personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums; 2) vai personai radītas morālas ciešanas; 3) tieša cēloņsakarība un objektīva saikne starp iepriekšējos divos punktos norādītajiem apstākļiem, kas nenovēršami radījuši kaitīgās sekas. Konstatējot minētos

apstākļus un ņemot vērā visus konkrētās lietas faktiskos apstākļus, tiesai jānosaka morālā kaitējuma apmērs.

Aģentūra, nesniedzot pieteicējam atbildi, ir pieļāvusi pieteicēja tiesību saņemt atbildi normatīvajos aktos norādītajā kārtībā aizskārumu. Personas morālas ciešanas morālā kaitējuma atlīdzinājuma izpratnē ir tiesas vērtējuma jautājums, kura rezultātā tiesai jākonstatē apstākļi, kas izraisījuši morālas ciešanas un šo ciešanu apmērs. Konkrētajā lietā apgabaltiesai jānoskaidro, kādā veidā un apmērā atbildes nesniegšana radīja morālas ciešanas pieteicējam.

[14] Apgabaltiesa turpmāk norādīto apsvērumu dēļ nesaskata apstākļus, kas liecinātu par to, ka iestāde būtu rīkojusies ar mērķi liegt pieteicējam tiesības saņemt nepieciešamo atbildi vai pazemot pieteicēju.

[14.1] Proti, no lietas materiāliem – pieteicēja iesniegumos, pieteikumā un apelācijas sūdzībā norādītā, kā arī Aģentūras 2005.gada 19.oktobra vēstules Nr.1021 Veselības ministrijai *(lietas lapa 40)* - secināms, ka pieteicējs vairākkārt ir vērsies Aģentūrā ar iesniegumiem jautājumā par notiesātās personas tiesībām ārstēt plaušu tuberkulozi un par ieslodzījuma vietu ārstniecības iestāžu atbilstību normatīvo aktu prasībām. Ne 2005.gada 29.septembra sūdzībā Veselības ministrijai *(lietas lapa 8-10*), ne pieteikumā tiesai *(lietas lapa 4-7)* pieteicējs nav norādījis kādas smagas morālas ciešanas ir radījusi Aģentūras atbildes nesniegšana, ir tikai norāde par personas tiesībām saņemt atbildi pēc būtības un par to, ka radītas morālas ciešanas.

[14.2] Pieteicējs sūdzībā iestādei un arī apelācijas sūdzībā *(lietas lapa 77-82)* ir norādījis, ka, atrodoties Rīgas centrālcietumā, ir saslimis ar plaušu tuberkulozi un ka, pamatojoties uz veselības stāvokli un iespējām saņemt medicīnisko palīdzību ieslodzījumā, viņam ir pamats uzskatīt, ka apelācijas istances tiesa būtiski mīkstinās piespriesto sodu – brīvības atņemšanu uz 15 gadiem. Aģentūras atbildes savlaicīgas nesaņemšanas gadījumā pieteicējam tikušas liegtas tiesības realizēt savu aizstāvības pozīciju tiesā, kā rezultātā viņš notiesāts ar brīvības atņemšanu uz 14.gadiem.

Atbilstoši Tiesu informācijas sistēmas datiem krimināllietā Nr.1511002702 *A.Č.* apsūdzībā pēc Krimināllikuma 117.panta 4.punkta un Krimināllikuma 117.panta 5.punkta, Rīgas apgabaltiesas spriedums tika pieņemts 2004.gada 10.martā. Apelācijas kārtībā lieta tika izskatīta 2005.gada 1.novembrī un pasludināts spriedums, ar kuru pirmās instances spriedums daļā atcelts un taisīts jauns spriedums, ar kuru *A.Č.* notiesāts pēc Krimināllikuma 117.panta 4.punkta un Krimināllikuma 117.panta 5.punkta ar brīvības atņemšanu uz 14 gadiem un mantas konfiskāciju. Ar Augstākās tiesas Senāta 2006.gada 22.marta spriedumu atstāts negrozīts apelācijas isntances tiesas spriedums.

Apgabaltiesa nekonstatē un pieteicējs nav norādījis Krimināllikuma un/vai Kriminālprocesa likuma normu, saskaņā ar kuru pieteicējs varēja paļauties, ka, saņemot Aģentūras izziņu par kokrētas ieslodzījuma vietas medicīnas iestādi, viņam varētu tikt samazināts piespriestais krimināls ods.

Tātad atbildes nesaņemšana no Aģentūras apgabaltiesas ieskatā nekādā veidā nevarēja ietekmēt rezultātu krimināllietā, kurā pret pieteicēju pieņemts notiesājošs spriedums.

Apgabaltiesas ieskatā pieteicēja, kurš saslimis ar tuberkulozi, interesēs ir saņemt atbilstošu ārstēšanu atrodoties ieslodzījuma vietā.

Sodu izpildi valstī reglamentē Sodu izpildes kodekss. Šā kodeksa 78.panta pirmā daļa noteic, ka ar brīvības atņemšanu notiesātajiem un apcietinātajiem brīvības atņemšanas iestāžu medicīniskie dienesti valsts garantēto medicīnisko palīdzību sniedz Ministru kabineta noteiktajā apjomā un kārtībā. Pārējo medicīnisko palīdzību ar brīvības atņemšanu notiesātie un apcietinātie saņem Ārstniecības likumā noteiktajā kārtībā. Savukārt šā kodeksa 79.panta otrā daļa reglamentē, ka notiesātos, kuri ir saslimuši ar tuberkulozi aktīvā formā vai inficējušies ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, ārstē speciāli ierīkotās brīvības atņemšanas iestāžu slimnīcās vai slimnīcu nodaļās, kur nodrošināta pastiprināta ārējā apsardze un iekšējā uzraudzība. Šo slimnieku ārstēšanai, ja nepieciešams, var pieaicināt ārstniecības personas no citām ārstniecības iestādēm.

Tādējādi Sodu izpildes kodeksā ir reglamentēta notiesāto personu, kuras saslimušas ar tuberkulozi, ārstēšana, un atbilstoši kodeksa 5.panta pirmās daļas 1.punktam krimināls odu - brīvības atņemšanu izpilda Tieslietu ministrijas Ieslodzījuma vietu pārvaldes brīvības atņemšanas iestādes. Proti, tiesību normās ir ietverts konkrēts reglamentējums, ka ar tuberkulozi slimai notiesātajai personai tiek nodrošināta ārstēšana speciāli ierīkotās slimnīcās vai slimnīcu nodaļās.

[14.3] Minētajos apstākļos apgabaltiesa secina, ka nav konstatējams smags vai būtisks *A.Č.* tiesību aizskārums, savlaicīgi nesaņemot Aģentūras atbildi par konkrētas ieslodzījuma vietas ārstniecības iestādi.

[15] Vienlaikus, ņemot vērā Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturto daļu, kas noteic, ka gadījumā, ja tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, morālā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt iestādes rakstveida vai publiska atvainošanās, un to, ka, nesniedzot pieteicējam atbildi uz viņa iesniegumu, Aģentūra ir ierobežojusi pieteicēja ar likumu garantētās tiesības, bet apgabaltiesas ieskatā *A.Č.* interešu aizskārums nav uzskatāms par smagu, ir pamats uzlikt pienākumu Aģentūrai rakstveidā atvainoties pieteicējam par prettiesisko faktisko rīcību – atbildes nesniegšanu uz pieteicēja iesniegumu.

Tā kā normatīvie akti nenosaka termiņu, kādā rakstiska atvainošanās ir sniedzama, apgabaltiesa, uzliekot Aģentūrai minēto pienākumu, nosaka Iesniegumu likuma *(spēkā no 2008.gada 1.janvāra)* 5.panta trešajā daļā atbildes sniegšanai uz privātpersonas iesniegumu paredzēto ne vairāk kā viena mēneša termiņu. Apgabaltiesa uzskata, ka, saņemot šādu rakstveida atvainošanos, pieteicējs gūtu pietiekošu morālu gandarījumu par iestādes prettiesisko rīcību.

[16] Apgabaltiesa turpmāk norādīto apsvērumu dēļ nepiekrīt pirmās instances tiesas viedoklim, ka Ministrijas lēmums nav administratīvais akts.

[16.1] Administratīvā procesa likuma *(redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006.gada 1.decembrim)* 91.panta ceturtā daļa noteica, ka iestādes faktisko rīcību var apstrīdēt un pārsūdzēt tāpat kā administratīvo aktu, savukart 93.panta pirmā daļa noteic, ka atlīdzinājumu var prasīt, iesniedzot augstākai iestādei iesniegumu par administratīvā akta apstrīdēšanu.

Konkrētajā gadījumā *A.Č.*, apstrīdot Aģentūras faktisko rīcību Veselības ministrijā ar 2005.gada 29.septembra sūdzību, vienlaikus prasīja izdot administratīvo aktu par morālā kaitējuma atlīdzību 400 Ls apmērā.

Pirmās instances tiesa pamatoti konstatēja, ka Ministrijas lēmums nesatur būtiskas administratīvā akta sastāvdaļas: 1) rezolutīvo daļu, kurā tiek norādīts adresātam uzliktais tiesiskais pienākums vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības, 2) norāde, ka administratīvo aktu var pārsūdzēt tiesā. Tādējādi tas neatbilst Administratīvā procesa likuma 67.panta prasībām par administratīvā akta formu un sastāvdaļām. Taču minētais apstāklis nav pamats secinājumam, ka netika izdots administratīvais akts. Gluži pretēji, konkrētajā gadījumā ir izdots administratīvais akts ar defektiem, un no tā satura ir nepārprotami secināms, ka pieteicējam atteikts atlīdzināt morālo kaitējumu par Aģentūras faktisko rīcību – savlaicīgu atbildes nesniegšanu. Tātad konkrētajā gadījumā ir pieņemts *A.Č.* nelabvēlīgs administratīvais akts.

[16.2] Apgabaltiesa norāda, ka Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta praksē norādīts, ka nelabvēlīgais administratīvais akts, ar kuru iestāde atteikusi apmierināt pieteicēja prasījumu, ir vērtējams vienīgi kā lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas rezultāts, proti, priekšnoteikums, lai persona varētu vērsties tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu *(sk. Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 4.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-14 17.punktu un 2006.gada 2.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-415 17.punktu).*

Tā kā pieteicējs bija vērsies augstākā iestādē ar prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par morālā kaitējuma atlīdzināšanu par Aģentūras faktisko rīcību un saņēma atteikumu, nepamatots ir pirmās instances tiesas secinājums, ka pieteicējs nav ievērojis lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību prasījumam par morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

[17] Pieteicējs ir lūdzis tiesu piedzīt morālo kaitējumu 240 Ls arī par Ministrijas lēmuma savlaicīgu nesagatavošanu.

[17.1] Apgabaltiesa konstatē, ka konkrētajā gadījumā Veselības ministrija nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 64.panta pirmajā daļā noteikto viena mēneša termiņu administratīvā akta izdošanai, jo par pieteicēja 2005.gada 29.septembra sūdzību ministrija lēmumu pieņēma tikai 2005.gada 22.decembrī. No lietas materiāliem nav konstatējams, ka

Veselības ministrijai objektīvu apstākļu dēļ nebija iespējams izskatīt sūdzību viena mēnešā laikā, ka termiņš tika pagarināts un ka par to atbilstoši Administratīvā procesa likuma 64.panta otrajai daļai tika paziņots pieteicējam.

Tā kā administratīvais akts netika izdots likumā noteiktajā termiņā, tad atzīstams, ka arī Veselības ministrija ir pieļāvusi pieteicēja tiesību aizskārumu, proti, saņemt ministrijas lēmumu ar viedokli par Aģentūras rīcību un par morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

[17.2] Ievērojot šā sprieduma [13] – [16] punktos norādītās normas un izdarītos secinājumus par morālā kaitējuma atlīdzināšanu, apgabaltiesa secina, ka tās uzdevums ir izvērtēt, vai Veselības ministrija pieteicējam ir nodarījusi smagu morālo kaitējumu, kā tas norādīts pieteikumā.

[17.3] Pieteicējs vērsās ar sūdzību Veselības ministrijā, lai panāktu, ka Aģentūra sniedz atbildi uz iesniegumu, un lai ministrija izskatītu jautājumu par morālā kaitējuma atlīdzību.

No lietas materiāliem secināms, ka Veselības ministrija pēc pieteicēja sūdzības saņemšanas veica pasākumus, lai nodrošinātu, ka pieteicējs saņem Aģentūras atbildi, tostarp 2005.gada 12.oktobrī nosūtīja vēstuli Aģentūrai un Aģentūra 2005.gada 19.oktobrī sniedza atbildi Veselības ministrijai par *A.Č.* iesniegumiem. Tādējādi tika panākts, ka Aģentūra ievēro pieteicēja tiesības saņemt iestādes atbildi. Taču augstākā iestāde pati lēmumu jautājumā par morālā kaitējuma atlīdzību nepieņēma viena mēneša termiņā, tādējādi nepamatoti aizskarot pieteicēja tiesības saņemt augstākas iestādes lēmumu par sūdzībā minētajiem jautājumiem. Lēmums tika pieņemts pēc divarpus mēnešiem.

Apgabaltiesa konstatē, ka arī šajā gadījumā privātpersonas tiesību interešu aizskārums nav smags, jo ministrijas lēmuma savlaicīga nesaņemšana nekādā veidā nav ietekmējusi pieteicēja tiesības saņemt atbilstošu veselības aprūpi ieslodzījuma vietā, kā arī tiesības vērsties tiesā ar konkrēto pieteikumu.

Līdz ar to, atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtajai daļai, ir pamats uzlikt pienākumu Veselības ministrijai rakstveidā atvainoties *A.Č.* par ministrijas lēmuma savlaicīgu nepieņemšanu. Rakstveida atvainošanās izdarāma viena mēneša laikā no apgabaltiesas sprieduma spēkā stāšanās dienas – termiņā, kāds noteikts administratīvā akta pieņemšanai Administratīvā procesa likuma 64.panta pirmajā daļā.

[18] Pamatojoties uz iepriekš minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedums pārsūdzētajā daļā nav pamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

Apmierināt *A.Č.* pieteikumu daļā.

Uzlikt pienākumu Veselības statistikas un medicīnas tehnoloģiju valsts aģentūrai trīsdesmit dienu laikā pēc šā sprieduma stāšanās likumīgā spēkā rakstveidā atvainoties *A.Č.* par savlaicīgu atbildes nesniegšanu uz *A.Č.* 2005.gada 21.augusta iesniegumu.

Uzlikt pienākumu Veselības ministrijai trīsdesmit dienu laikā pēc šā sprieduma stāšanās likumīgā spēkā rakstveidā atvainoties *A.Č.* par savlaicīgu lēmuma nepieņemšanu uz *A.Č.* 2005.gada 29.septembra sūdzību.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente S.Gintere

Tiesneši M.Osmane

E.Puriņš